

Moments paral·lels, per Jaume Comas

Jaume Comas, historiador i actor

«Aires semblants s'aquieten, l'enyor
es deixata en els records bategants»

T.E. German

Testimoni en ocasió de l'exposició "[Memòries d'un mercat](#)".

I

A casa compartíem amb orgull ben natural i circumspecte la presència viva de Joan Salvat-Papasseit. El meu pare també era fill del barri pescador i la Barceloneta sempre l'hem sentida propera i entranyable. L'avi matern, a més del veïnatge al barri de Sant Pere, va compartir l'amistat amb el poeta. La mare va ser amiga inseparable de la seva filla Salomé i el meu germà i jo vam tenir de madrina Carme Eleuteri, moreneta i prima com un palmó, ja instal·lada a Petritxol. Els versos del poeta familiar, «de casa», en dèiem, estan lligats al descobriment de la consciència, al retrobament d'allò que solem perdre en la lluita per la vida de cada dia, als imponderables, a les il·luminacions, a l'autenticitat. Tots els seus poemes, fins i tot els més terrestres i arrelats, estan amarats de salabor i escata, d'horitzons i ones ignotes. I com que el mar besava el Born no és inoportú, em sembla, recordar com, a tocar, el xaval amb calça curta vigilava la càrrega del moll, vivència que va expressar el 1925 amb el *Nocturn per a acordió*, aquests versos enfredorits i encesos:

Heus aquí: jo he guardat fusta al moll.

Vosaltres no sabeu

què és

guardar fusta al moll:

però jo he vist la pluja

a barrals

sobre els bots,

i dessota els taulons arraulir-se el preu de l'angoixa:

sota els flandes

i els melis,

sota els cedres sagrats.

Quan els mossos d'esquadra espiaven la nit

sense llums als vagons:

i he fet un foc d'estelles dins la gola del llop.

Vosaltres no sabeu

què és

guardar fusta al moll:

però totes les mans de tots els trinxeraires

com una farandola

feien un jurament al redós del meu foc

i era com un miracle

que estirava les mans que eren balbes.

I en la boira es perdia el trepig.

Vosaltres no sabeu

què és

guardar fusta al moll.

Ni sabeu l'oració dels fanals dels vaixells

—que són de tants colors

com la mar sota el sol:

que no li calen veles.

II

Formàvem vora la porta gran del carrer Comerç al cap d'uns dies cares conegudes, però la majoria passavolants que treballaven els dies justos per comprar un bitllet de tren o per fer una bossa i embarcar-se en algun mercant de bandera exòtica. Nacionalitats insòlites, ulls callats però en el fons il·lusionats, fatiga acumulada i discreció, sobretot molta discreció: gent del sud, gairebé tots; l'estremeny que somiava una feina a Austràlia, convençut que una vida nova l'esperava; el jove de Bilbao que es menjava el món sense mastegar, que s'empassava amb fruïció els plàtans verds, la llesca de pa orfe d'oli i es

cruspia el silenci dens amb avidesa i neguit, fent d'excepció que confirma la regla; veremadors reincidents, oliveraires temporers, manobres despatxats, portuguesos desperts, gestos sense credencials i mirades fosques; disposició desaprovada, energia perduda, submissió forçada. I nosaltres, estudiants de la vida i de la resistència pesant que ja volíem constructiva. Ens triava l'encarregat i formava dues, tres colles, potser quatre, d'una dotzena llarga d'homes cada una, a mesura que els camions arribaven. No es baratava sols la fruita sinó la força de treball primària. Els de la colla no arribàvem ni a camàlics. Això a mitjans seixanta. Quan als setanta s'hi va fer teatre no m'ho podia creure. La història són capes, estrats d'experiències, que anem apilant, totes imprescindibles. No som el que érem ni el que serem, tanmateix nosaltres mateixos.

Record per a cançó o Nocturn d'esquena a mar

Vet aquí: jo he bastaixat fruita al Born.1

Vosaltres no sabeu

què és

bastaixar fruita al Born:

però jo he vist la bruixa

emigrant

dins dels ulls,

i en el feixuc i escàs verol de pomes i olor cítrica:

en les caixes

reblertes

de collites barates.

Quan els grisos sotjaven els gest trist del capvespre

i les llambordes brutes callaven d'enyorança

en sentir els camions:

i oferíem els músculs a qui tirava els daus.

Vosaltres no sabeu

què és

bastaixar fruita al Born:

però amb la tibantor als rostres pidolaires

crit de silenci explícit

sindicàvem l'espera disposats com un cor

i no era un miracle

descarregar la nit sinó suor i mig sou.

De dins venia bull i fregit.

Vosaltres no sabeu

què és

bastaixar fruita al Born.

Ni sabeu la pregària de la feina a cap preu

—que no fa mai vacances

com la colla escollida:

que plegaria veles.

Març 2017